

100
TO ΒΗΜΑ

Πεζογραφία

Η αμερικανίδα συγγραφέας Μπόνι Γκάρμους είναι αυτό που οι Αγγλοσάξονες αποκαλούν «late bloomer» - εκείνος που αργεί να ανθίσει

ΜΠΟΝΙ ΓΚΑΡΜΟΥΣ
Μαθήματα Χημείας

Μετάφραση Ιλάντσια Διονυσιοπούλου.
Μεταίχμιο, 2022, σελ. 598,
τιμή 18,80 ευρώ

PHOTO: DW, VIA AP/WIDEWORLD

Η χημεία της ζωής

Το **πρώτο** μυθιστόρημα της **Μπόνι Γκάρμους** αντλεί την **έμπνευση** από τον **σεξισμό** περασμένων δεκαετιών χωρίς να **περιορίζεται** στα **προφανή**

ΤΗΣ ΜΑΡΙΛΙΑΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Η Αμερικανίδα Μπόνι Γκάρμους (γεν. 1957) εργάστηκε επί δεκαετίες στη διαφήμιση ως διευθύντρια δημιουργικού και ως συντάκτρια σε επιστημονικά περιοδικά. Πάντα όμως ήθελε να γράψει ένα μυθιστόρημα. Το κατάφερε σε ηλικία 65 ετών. Η Γκάρμους είναι αυτό που οι Αγγλοσάξονες αποκαλούν «late bloomer» - εκείνος που αργεί να ανθίσει. Η συγγραφέας άργησε να ανθίσει αλλά και καρποφόρησε: Τα *Μαθήματα Χημείας*, το πρώτο της μυθιστόρημα το οποίο κυκλοφόρησε τον περασμένο Απρίλιο, έγινε πολύ σύγγραφο διεθνώς μπεστ σέλερ, τα δικαιώματά του έχουν πωληθεί σε 36 χώρες και εντός λίγων μηνών θα προβληθεί με τη μορφή τηλεοπτικής σειράς στην πλατφόρμα Apple TV με τον ίδιο τίτλο, με πρωταγωνίστρια την Μπρι Λάρσον σε σενάριο της Σουζά-

να Γκραντ, γνωστής από τη βραβευμένη με Όσκαρ ταινία «Εριν Μπρόκοβιτς».

Φεμινιστικό μυθιστόρημα

Τα *Μαθήματα Χημείας* θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν εύκολα φεμινιστικό μυθιστόρημα, δεδομένου ότι η ηρωίδα του βιβλίου, Ελίζαμπεθ Ζοτ, είναι τριάντα ετών το 1961 και ανύπαντρη μητέρα ενός κοριτσιού. Η Ελίζαμπεθ πληροί όλες τις προϋποθέσεις για να είναι εκτός αλλά και μπροστά από την εποχή της, μια εποχή που «οι γυναίκες συμμετείχαν σε λésσες κηπουρικής και φόρτωναν χωρίς δεύτερη σκέψη ένα τσούρμιο παιδιά σε αυτοκίνητα χωρίς ζώνες ασφαλείας, τότε που ούτε καν διαφαινόταν η γέννηση του κινήματος της δεκαετίας του εξήντα». Είναι ερευνήτρια χημικός, παθιασμένη με τη δουλειά της, οπλισμένη με στρατιωτική πειθαρχία και ακλόνητη πίστη στον ορθό λόγο και τις επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις. Δεν δείχνει να διαθέτει χιούμορ, δεν έχει επίγνωση του υπέροχου παρουσιαστικού της και σοβαρολογεί σχεδόν πάντα όταν μιλάει. Δεν αποδέχεται τίποτε μη επιστημονικά αποδεδειγμένο, απορρίπτει ως αντιεπιστημονικές και ανόητες όλες τις διακρίσεις που βασίζονται στο φύλο, τη φυλή, τη θρησκεία και δεν αντιλαμβάνεται γιατί οι άνθρωποι χάνουν τον χρόνο τους ασχολούμενοι με αυτές.

Ο επαγγελματικός της περίγυρος, οι άνδρες συνάδελφοί της στο Ινστιτούτο Ερευνών Χείστανγκς όπου εργάζεται, τη θεωρούν, στην καλύτερη περίπτωση «κακό σπυρί», όταν δεν της κλέβουν της εργασίας παρουσιάζοντας τις ως δικές τους. Σε αυτό το αρνητικό, αν όχι τοξικό, κατά τη συνήθη ορολογία, περιβάλλον, η Ελίζαμπεθ συναντά και ερωτεύεται τον Κάλβιν Εβανς, διάνοια της Χημείας, του οποίου το όνομα,

παρά το νεαρό της ηλικίας του, ακούγεται μεταξύ των υποψηφίων για το Νομπέλ. Ο Εβανς προκαλεί τον φθόνο με την αριστεία του και όταν γίνονται ζευγάρι με την Ελίζαμπεθ ο περίγυρος οργιάζει από κακία. Οι δυο τους παραμένουν προσηλωμένοι στις έρευνές τους και στην αγάπη τους για την κοπηλασία. (Οι σκηνές όπου ο Κάλβιν προσπαθεί να μιήσει την Ελίζαμπεθ στα μυστικά της κοπηλασίας και της απόλαυσής του να ξυπνάει πριν χαράξει, κουβαλώντας μες στην ομίχλη τη λέμβο στους ώμους, μαζί με άλλους παθιασμένους κοπηλάτες, είναι σπαρταριστές.)

Από ένα δραματικό γύρισμα της τύχης η Ελίζαμπεθ βρίσκεται μόνη της και αναγκάζεται προκειμένου να μεγαλώσει την κόρη της να αποδεχτεί μια δουλειά στην τηλεόραση: να παρουσιάζει μια ημίωρη εκπομπή μαγειρικής, το «Δείπνο στις Εξ». Με την πεποίθηση ότι η μαγειρική είναι χημεία και «η χημεία είναι ζωή», η Ελίζαμπεθ καθηλώνει τις Αμερικανίδες στους τηλεοπτικούς δέκτες. Αναφέρεται στο νερό ως «H₂O», στο αλάτι ως «χλωριούχο νάτριο» και εξηγεί τις χημικές αντιδράσεις των τροφών κατά την προετοιμασία του φαγητού. Η εκπομπή γνωρίζει τόσο επιτυχία που ακόμη και αυτός ο αντιπροξένος των ΗΠΑ, Λίντον Τζόνσον, παροτρύνει τους συνεργάτες του να παρακολουθούν «αυτήν τη Ζοτ», γιατί ξέρει πολύ καλά για ποιο πράγμα μιλάει.

Σεξισμός και fake news

Η Γκάρμους αφηγείται μια ιστορία που αφορά τις ανυπερβλητές δυσκολίες των γυναικών στις δεκαετίες του 1950 και του 1960, χωρίς όμως να περιορίζεται μόνον στα προφανή. Ούτε στο πόσο ακραία σεξιστική ήταν η αμερικανική κοινωνία, ούτε στο πόσο αντιπαιδαγωγική. Οι ατάκες της Ελίζαμπεθ είναι κοχτηρές και αστείες («Φα-

ναστείτε να έπαιρναν όλοι οι άνδρες στα σοβαρά τις γυναίκες. Όλη η εκπαίδευση θα άλλαζε! Οι σύμβουλοι γάμου θα έμεναν χωρίς δουλειά»), όμως η συγγραφέας φροντίζει εξίσου όλους τους χαρακτήρες του βιβλίου. Και παρότι οι γυναίκες έχουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο, η Γκάρμους δεν πετά τους άνδρες ήρωες στο ίδιο τουσβάλι, όπως συνηθίζουν αρκετές σημερινές μαχητικές «νεοφεμινίστριες». Οι ανθρόπωνι χαρακτήρες, ανεξαρτήτως φύλου, έχουν αποχρώσεις, είναι διαφορετικοί, αυτό προκύπτει από την επιστήμη.

Στις περισσότερες διαδικτυακές συζητήσεις στις οποίες συμμετείχε η συγγραφέας με αφορμή το βιβλίο της επανέρχεται με επιμονή στα γεγονότα που στάθηκαν η αφορμή για το μυθιστόρημα: στον σεξισμό που αντιμετώπισε στην επαγγελματική της διαδρομή αλλά και στο γεγονός ότι ζούμε στην εποχή των fake news, των ψευδών που διασπείρονται δεξιά και αριστερά και τα οποία οι άνθρωποι αποδέχονται άκριτα. Και οι γυναίκες δεν αποτελούν εξαίρεση. «Τι πρόβλημα έχουν οι γυναίκες; Γιατί καταπίνουν όλα αυτά τα πολιτισμικά στερεότυπα; Ακόμα χειρότερα, γιατί τα διαγιγνώσκουν; Δεν γνωρίζουν τίποτε για τον κυρίαρχο ρόλο των θηλυκών στις φυλές του Αμαζονίου; Δεν έχουν διαβάσει ποτέ Μάργκαρετ Μντ;» (ο.ο.: σπουδαία αμερικανίδα ανθρωπολόγος, της οποίας το έργο συνέβαλε στην αλλαγή των ηθών και στη σεξουαλική απελευθέρωση της δεκαετίας του 1960) διερωτάται οργισμένη η Ελίζαμπεθ Ζοτ.

Σημειωτέον ότι στο βιβλίο τον ρόλο του αφανούς ανθρωπολόγου κρατά ο σκύλος της Ελίζαμπεθ, ο Εξίμιο, ο οποίος προσπαθεί να αποκρυπτογραφήσει την ανδρώπινη συμπεριφορά, σκεπτόμενος φωναχτά. Πρόκειται για ακόμη ένα επιτυχημένο εύρημα της συγγραφέως - παρότι σύμφωνα με τον βρετανικό «Guardian» είναι υπερβολικό. Οι σκέψεις όμως του σκύλου Εξίμιο εντάσσονται στον πυρήνα του βιβλίου, που δεν είναι άλλος από την ιστορία της υποτίμησης - των γυναικών από τους άνδρες, αλλά και των ζώων από τους ανθρώπους.